

ЩОДО ПИТАННЯ НАЛЕЖНОСТІ ЄДИНОГО ВНЕСКУ НА ЗАГАЛЬНООБОВ'ЯЗКОВЕ ДЕРЖАВНЕ СОЦІАЛЬНЕ СТРАХУВАННЯ ДО СИСТЕМИ ПУБЛІЧНИХ ДОХОДІВ УКРАЇНИ

UNION CONTRIBUTION TO THE COMPULSORY STATE SOCIAL INSURANCE AS A PART OF THE PUBLIC REVENUES SYSTEM OF UKRAINE

Головацька А.К., аспірант кафедри фінансового права
юридичного факультету

Київський національний університет
імені Тараса Шевченка

Стаття присвячена визначенню належності єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування до системи публічних доходів України і, як наслідок, приналежності правовідносин, що стосуються нарахування, обчислення та сплати єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування до предмета фінансового права України.

Автором досліджено найбільш ґрунтовні доробки представників науки фінансового права, що стосуються предмета фінансового права України, понять категорій державних доходів, публічних доходів та публічного інтересу. Досліджуючи поняття «предмет фінансового права», «державні доходи», «публічні доходи» та «публічний інтерес», автор доходить висновку, що кошти від сплати єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування спрямовуються на забезпечення публічного інтересу, що зараховує кошти від сплати єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування до кола публічних доходів України. Також автор зазначає, що кошти від сплати єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування не належить до кола державних доходів України.

Стаття буде корисною всім, хто проводить наукові дослідження в області фінансового права України, зокрема, дослідникам інституту публічних та державних доходів України, також стаття матиме користь для дослідників загальнообов'язкового державного соціального страхування в Україні та правовідносин щодо нарахування, обчислення та сплати єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування як складової частини предмета фінансового права. Статтю рекомендують до ознайомлення викладачам та студентам юридичних факультетів вищих навчальних закладів України та всім зацікавленим у темі особами.

Ключові слова: єдиний внесок на загальнообов'язкове державне соціальне страхування, предмет фінансового права України, державні доходи, публічні доходи, публічний інтерес.

The article is devoted to the determination of the union social contribution to the compulsory state social insurance as a part of the public revenue system of Ukraine, and, as a consequence, the legal affiliation related to the related to the accrual, calculation and payment of the union social insurance on the compulsory state social insurance to the subject of financial law of Ukraine.

The Author researched the most profound works of representatives of financial law science in relation to the subject of financial law of Ukraine, concepts of categories of state revenues, public revenues and public interest.

Exploring the definitions of "subject of financial law", "public revenues", "public revenues" and "public interest", the author concludes that the funds from the payment of a single contribution to the compulsory state social insurance are directed at securing public interest, which relates funds from to pay a single contribution to compulsory state social insurance to Ukraine's public income. The author also notes that the funds from the payment of a single contribution to compulsory state social insurance does not belong to the state income of Ukraine.

The article will be useful to anyone who conducts research in the field of financial law of Ukraine, in particular, researchers of the Institute of Public and State Revenue of Ukraine, as well as the article will benefit researchers of compulsory state social insurance in Ukraine and legal relations regarding the accrual, calculation and payment of a single contribution. On compulsory state social insurance as an integral part of the subject of financial law.

The article is recommended for introduction by faculty and students of legal faculties of higher educational institutions of Ukraine and all interested persons in the subject.

Key words: Union Contribution to the compulsory state social insurance, subject of financial law, state revenues, public revenues, public interest.

Єдиний внесок на загальнообов'язкове державне соціальне страхування є категорією, що, на нашу думку, є категорією, що недостатньо досліджена як складовий елемент публічних доходів України та як складовий елемент предмета фінансового права України. Вважаємо, що вирішення питання належності єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування до системи публічних доходів, водночас вирішить питання належності правовідносин, що виникають у зв'язку з нарахуванням, обчисленням та сплатою єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування до предмета фінансового права України.

Питанню публічних доходів в Україні присвячували свої дослідження Н.Ю. Пришва, Л.К. Воронова, А.А. Нечай та інші представники науки фінансового права.

Метою статті є визначення належності єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування до системи публічних доходів України та дослідження питання належності правовідносин, що стосуються нарахування, обчислення та сплати єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування до предмета фінансового права України.

Л.К. Воронова, досліджуючи питання фінансового права як галузі права, зокрема, детально досліджувала питання предмета фінансового права України. Беручи визначення предмета фінансового права, що було сформульовано Л.К. Вороною, зазначимо, що предметом фінансового права є суспільні відносини щодо формування, розподілу й використання централізованих і децентралізованих грошових фондів держави і територіальних громад [1, с. 62]. Таким чином, для визначення питання належності єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування до предмета фінансового права України, необхідно визначити, чи належить єдиний внесок на загальнообов'язкове державне соціальне страхування до централізованих та децентралізованих грошових фондів держави.

П.С. Папурківський щодо визначення обсягу предмета фінансового права встановив, що непоширення дії фінансового права на будь-яку частину публічних фінансів означає приречення її до хаотичності [2, с. 14]. Не можемо не погодитися з науковцем і вважаємо за необхідне дослідити інститут єдиного внеску на загальнообов'язкове державне

соціальне страхування на предмет належності його до публічних доходів України.

Для визначення такої приналежності необхідно, перш за все, розмежувати поняття «державні доходи України» та «публічні доходи».

Л.К. Воронова стверджувала, що до державних доходів належить частина внутрішнього валового продукту, що надходить у вигляді різних грошових платежів і перебуває у власності держави. Саме такі кошти компетентні органи державної влади направляють на забезпечення цілей та завдань держави [3, с. 123].

Н.Ю. Пришва, яка присвятила дослідженню питання публічних доходів України значну частину наукових доробків, також встановила, що за часів існування Радянського Союзу не могло йтися про категорію публічних доходів в Україні. Пов'язано це було з існуванням монополії державної власності. Як справедливо зазначає Н.Ю. Пришва, з розпадом Радянського Союзу серед представників фінансового права досить гостро постало питання необхідності формування нової категорії «публічні доходи», що також значно розширює поняття предмета фінансового права [4].

Питання державних доходів в Україні досліджувала і О.П. Орлюк. На думку науковиці, державними доходами є сукупність доходів до державних фондів коштів у грошовій формі для подальшого фінансування завдань держави [5].

Разом із тим вважаємо за необхідне зазначити, що суспільні відносини є постійно змінним явищем та таким явищем, що постійно розвивається.

Як справедливо вказує Н.Ю. Пришва, формування відносин власності, бюджетної та податкової систем в Україні призвели до формування централізованих фондів, заснованих на інших, окрім державної, формах власності. Саме до таких фондів належить Пенсійний фонд України, Фонд загальнообов'язкового державного соціального страхування на випадок безробіття, Фонду соціального страхування України. Формування таких фондів і стало однією з причин необхідності введення до термінології науки фінансового права України поняття «публічні доходи», адже кошти фондів загальнообов'язкового державного соціального страхування не є коштами, що перебувають у державній власності, оскільки такі надходження зараховуються виключно до фондів загальнообов'язкового державного соціального страхування і аж ніяк не включаються до доходів Державного бюджету України чи бюджетів інших рівнів, на що прямо вказує ч. 3 ст. 8 Закону України «Про збір та облік єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування» [6]. Разом із тим основним джерелом наповнення таких фондів є саме надходження від сплати єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування (далі – ЄСВ, або єдиний соціальний внесок).

Отже, можемо стверджувати, що публічні доходи являють собою сукупність грошових коштів, які надходять до того чи іншого бюджетного чи позабюджетного фонду коштів, що являють собою джерело фінансування забезпечення публічного інтересу суспільства.

Для логічного визначення зв'язку між категорією єдиного соціального внеску та публічного інтересу необхідно встановити, що являє собою саме публічний інтерес.

На нашу думку, найбільш вдалими визначеннями публічного інтересу є такі:

1. В.В. Хошуляк під публічним інтересом розуміє вираз загальних соціальних потреб та устремлень, що також визнаються державою, це забезпечений правовий інтерес соціальної спільноти, його забезпечення є умовою та гарантією розвитку держави [7];

2. О.І. Харитонова під публічним інтересом вбачає життєво необхідний стан великих соціальних груп, обов'язок щодо виконання якого покладений на державу [8];

3. Найбільш широким, однак не менш влучним визначенням публічного інтересу, на нашу думку, є визначення В.К. Мамутова. Науковець розуміє публічний інтерес як сукупність суспільних інтересів, що визнані державою [9, с. 58–61].

Щоб довести, що кошти від сплати єдиного соціального внеску спрямовуються на забезпечення публічного інтересу, звернемося, перш за все, до Основного закону України – Конституції України.

Відповідно до ст. 3 Конституції України, людина, її життя і здоров'я, честь і гідність, недоторканність і безпека визнаються в Україні найвищою соціальною цінністю. Ст. 46 Конституції України встановлено право громадян на соціальний захист, який гарантується загальнообов'язковим державним соціальним страхуванням коштом внесків на таке страхування, що здійснюються громадянами, підприємствами, установами і організаціями, а також коштом бюджетних та інших джерел соціального забезпечення; створенням мережі державних, комунальних, приватних закладів для догляду за непрацездатними [10].

Отже, норми Конституції України дають нам змогу сформулювати висновок, що кошти загальнообов'язкового державного соціального страхування (кошти від сплати ЄСВ) спрямовуються на забезпечення соціального захисту населення, що, безперечно, є забезпеченням публічного інтересу суспільства.

Таким чином, можемо зазначити, що поняття публічних доходів є ширшим і охоплює собою надходження не лише до державного бюджету, але і до місцевих бюджетів, а також централізованих позабюджетних фондів коштів, які спрямовуються на покриття публічних видатків та задоволення публічних інтересів. Відповідно, поняття публічних доходів також пов'язується з поняттям «публічний інтерес».

Отже, можемо підсумувати, що державними доходами є доходи держави, які спрямовуються на забезпечення державою покладених на неї завдань та функцій. Таким чином, під категорією державних доходів, перш за все, необхідно розуміти доходи Державного бюджету України та бюджетів інших рівнів, кошти яких спрямовуються на забезпечення державою її завдань та функцій, такі кошти перебувають у власності держави.

Отже, безсумнівним є висновок, що поняття «публічні доходи» є поняттям ширшим, ніж «державні доходи». Державні доходи є складовим елементом доходів публічних, разом із тим публічні доходи не обмежуються лише доходами Державного бюджету України та доходів бюджетів інших рівнів. Таким чином, публічні доходи включають, в тому числі, доходи позабюджетних фондів коштів, які спрямовуються на забезпечення публічного інтересу суспільства.

Аналіз доктринальних підходів до визначення поняття предмета фінансового права, державних доходів, публічних доходів України, а також публічного інтересу та єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування дають змогу дійти висновку, що суспільні відносини, які утворюються під час нарахування, обчислення та сплати єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування, є коштами, що становлять частину публічних доходів України, оскільки такі доходи прямо спрямовують на забезпечення публічного інтересу українського суспільства – надання державою соціального забезпечення та отримання такого соціального забезпечення (захисту) представниками української спільноти.

Саме тому вважаємо, що правовідносини, які виникають під час нарахування, обчислення та сплати єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування, є частиною предмета фінансового права України.

ЛІТЕРАТУРА

1. Воронова Л.К. Фінансове право України. Навчальний посібник / за заг. ред. Л.К. Воронової. Київ : Правова єдність, 2009. 385 с.
2. Пацуркивский П.С. предмет и границы финансового права постсоциалистического государства. *Финансово-правовая доктрина постсоциалистического государства* : сборник научных докладов и сообщение за материалами международной научной конференции, 22–24 сентября 2003 г. Черновцы: Рута, 2003. С. 14
3. Воронова Л.К. Фінансове право України. Навчальний посібник / за заг. ред. Л.К. Воронової. Київ : Правова єдність, 2009. 385 с.
4. Пришва Н.Ю. Публічні доходи: поняття та особливості правового регулювання : Монографія. Київ : КНТ, 2008. 200 с.
5. Орлюк О.П. Фінансове право. Академічний курс : підручник. Київ : Юрінком Інтер, 2010. 808 с.
6. Про збір та облік єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування : Закон України від 08.07.2010 р. № 2464-VI. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2464-17/ed20100708>
7. Хошуляк В.В. Співвідношення науки фінансового права і фінансової науки. *Актуальні проблеми держави і права* : збірник наук. праць. 2011. Вип. 62. С. 146–152.
8. Харитонов О.І. Адміністративно-правові відносини (проблеми теорії) : монографія. Одеса : Юридична література, 2004. 328 с.
9. Мамутов В.К. До питання про поняття приватного права. *Вісник Академії правових наук України*. 1999. № 2. С. 58–61.
10. Конституція України від 28.06.1996 р. № 254к/96-ВР. *Відомості Верховної Ради України* (ВВР). 1996. № 30. С. 141.

УДК 342.9

DOI <https://doi.org/10.32782/2524-0374/2019-4/28>

ТЕОРЕТИКО-ПРАВОВІ АСПЕКТИ ВИЗНАЧЕННЯ АДМІНІСТРАТИВНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В НАЦІОНАЛЬНОМУ АНТИКОРУПЦІЙНОМУ БЮРО УКРАЇНИ

THEORETICAL AND LEGAL ASPECTS OF THE DEFINITION OF ADMINISTRATIVE ACTIVITY IN THE NATIONAL ANTI-CORRUPTION BUREAU OF UKRAINE

Гречанюк Р.В., к.ю.н., провідний науковий співробітник
Національна академія прокуратури України

У статті на основі аналізу наукових, а також нормативно-правових джерел здійснено наукову розробку визначення та особливостей адміністративної діяльності в Національному антикорупційному бюро України. Зазначено, що питання адміністративної діяльності незалежно від сфер її існування в сучасній правовій науці знаходиться на етапі первинної дискусії, адже сама концепція адміністративної діяльності потребує суттєвого обговорення та обґрунтування. Констатується відсутність наукових розробок питань адміністративної діяльності антикорупційних органів. Адміністративну діяльність у Національному антикорупційному бюро України розглянуто як систему адміністративних процедур (зумовлених інформаційно-аналітичними, забезпечувальними, представницькими, контрольними, юрисдикційними повноваженнями посадових осіб, які обіймають адміністративні посади), що ґрунтується на нормах спеціального законодавства, а також відомчих регламентах, має професійний, виконавчо-розпорядчий, організуючий, державно-владний характер і спрямована на упорядкування внутрішньоорганізаційних процесів, побудову структури бюро та операційного менеджменту в ньому, необхідну для його сталого ефективного функціонування з метою попередження, виявлення, припинення, розслідування та розкриття корупційних правопорушень, зарахованих до його підслідності, а також запобігання вчиненню нових. Особливостями адміністративної діяльності в Національному антикорупційному бюро України визначено її професійний, виконавчо-розпорядчий, організуючий, державно-владний характер, а також розуміння її як сукупності адміністративних процедур, спрямованих на упорядкування внутрішньоорганізаційних процесів. Визначено ознаки, що відрізняють адміністративну діяльність від процесуальної, тобто тієї, що безпосередньо спрямована на досягнення визначених завдань та функцій, а також ознаку, що вказує на забезпечувальний характер адміністративної діяльності.

Ключові слова: адміністративна діяльність, запобігання корупції, протидія корупції, адміністративні процедури, Національне антикорупційне бюро України, управління.

In the article on the basis of the analysis of scientific as well as regulatory legal sources the scientific development of the definition and features of administrative activity in the National Anti-Corruption Bureau of Ukraine was carried out. It is noted that the issue of administrative activity, regardless of its spheres of existence in modern legal science, is at the stage of the primary discussion, since the very concept of administrative activity requires substantial discussion and substantiation. There is a lack of scientific developments in the issues of administrative activity of anti-corruption bodies. Administrative activity at the National Anti-Corruption Bureau of Ukraine is considered as a system of administrative procedures (stipulated by information-analytical, security, representation, control, jurisdictional powers of officials holding administrative positions), based on the norms of special legislation, as well as departmental regulations, is professional, executive-administrative, organizing, state-power character and is aimed at the organization of internal organization processes, the bureau's structure and operational management in it, necessary for its continued effective functioning in order to prevent, detect, terminate, investigate and disclose corruption offenses attributed to its jurisdiction, as well as to prevent the commission of new ones. The peculiarities of administrative activity in the National Anti-Corruption Bureau of Ukraine are determined by its professional, executive, administrative, organizing, state-and-state character, as well as its understanding as a set of administrative procedures aimed at streamlining internal organizational processes. The signs distinguishing administrative activity from procedural, that is, directly aimed at the achievement of certain tasks and functions, as well as a sign indicating the security nature of administrative activity, are determined.

Key words: administrative activity, prevention of corruption, counteraction to corruption, administrative procedures, National Anti-Corruption Bureau of Ukraine, management.

Продовження антикорупційної реформи потребує системного аналізу і наукового обґрунтування різних напрямів діяльності спеціально уповноважених органів, головним призначенням яких є запобігання та припинення явищ корупції. У наукових роботах досить широко та якісно аналізуються питання форм та методів протидії корупції, її правові механізми та регулятори. Проте питання ефективної

організації функціонування самих суб'єктів запобігання та протидії корупції досить часто відходять на другий план. Крім того, питання адміністративної діяльності незалежно від сфер її існування в сучасній правовій науці знаходиться на етапі первинної дискусії, адже сама концепція адміністративної діяльності потребує суттєвого обговорення та обґрунтування. Зокрема, можемо констатувати відсутність